Suvestinė redakcija nuo 2006-11-22

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2004, Nr. 22-681, i. k. 10400RSISAK00000008

RADIACINĖS SAUGOS DIREKTORIUS

Į S A K Y M A S
DĖL METALO LAUŽO, ATLIEKŲ IR JAS PERDIRBUS GAUTOS METALO PRODUKCIJOS RADIOAKTYVIOSIOS TARŠOS KONTROLĖS JŲ SUPIRKIMO IR PERDIRBIMO VIETOSE TVARKOS

2004 m. vasario 5 d. Nr. 8
Vilnius

Siekdamas užtikrinti, kad metalo laužo ir atliekų supirkimo ir perdirbimo vietose atliekama metalo laužo, atliekų ir jas perdirbus gautos metalo produkcijos radioaktyviosios taršos kontrolė būtų efektyvi ir vienoda visose įmonėse, superkančiose ir perdirbančiose metalo laužą ir atliekas:

1. T v i r t i n u „Metalo laužo, atliekų ir jas perdirbus gautos metalo produkcijos radioaktyviosios taršos kontrolės jų supirkimo ir perdirbimo vietose tvarką“.

2. Įsakymo vykdymo kontrolę p a s i l i e k u sau.

DIREKTORIUS ALBINAS MASTAUSKAS

PATVIRTINTA
Radiacinės saugos direktoriaus
2004 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 8

METALO LAUŽO, ATLIEKŲ IR JAS PERDIRBUS GAUTOS METALO PRODUKCIJOS RADIOAKTYVIOSIOS TARŠOS KONTROLĖS JŲ SUPIRKIMO IR PERDIRBIMO VIETOSE TVARKA

I. Bendrieji reikalavimai

1. Žinomas ne vienas atvejis, kai į metalo laužą patekęs jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis užteršia metalo produkciją. Dėl to žmonės gauna nepagrįstai dideles apšvitos jonizuojančiąja spinduliuote dozes, užteršiama aplinka ir metalo laužo perdirbimo įranga, reikia įdėti daug lėšų deaktyvavimui. Todėl metalo laužo ir atliekų tarša radionuklidais turi būti tikrinama juos jau superkant. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 metų vasario 12 d. įsakymu Nr. 49 patvirtintoje „Netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo, apskaitos ir saugojimo tvarkoje“ nurodyta, kad supirkimo vietoje turi būti „radiacinio lygio matavimo prietaisas superkamo laužo ir atliekų radiaciniam lygiui nustatyti“.

2. Europos Tarybos rezoliucijoje 2002/C 119/05 dėl radioaktyviųjų medžiagų stebėjimo ir kontrolės perdirbant metalus sistemų šalyse narėse sukūrimo nurodoma, kad turėtų būti imamasi priemonių radioaktyviajai taršai išvengti metalo laužo perdirbimo vietose, tarp jų – kontroliuoti perdirbant metalo laužą ir atliekas, gautos metalo produkcijos (toliau – metalo produkcija) radioaktyviąją taršą. Todėl ši tvarka taikoma įmonėms, tiek superkančioms, tiek ir perdirbančioms metalo laužą ir atliekas.

3. Šioje tvarkoje nurodoma, kaip nustatyti, ar metalo laužas ir metalo produkcija nėra užteršti radionuklidais ir kokių priemonių imtis tokią taršą identifikavus.

4. Šios tvarkos 8–9 ir 11–12 p. reikalavimai netaikomi tais atvejais, kai metalo laužo, atliekų ir metalo produkcijos radioaktyvioji tarša kontroliuojama tam tikslui skirtais matavimo įrenginiais, pavyzdžiui, portaliniais detektoriais (toliau – specialioji įranga). Tokiais atvejais vadovaujamasi specialiosios įrangos gamintojo lydimaisiais dokumentais.

II. Terminai ir apibrėžimai:

5. Šioje tvarkoje naudojami tokie terminai ir apibrėžimai:

5.1. *Deaktyvavimas* – čia – radioaktyviųjų medžiagų šalinimas nuo įrangos, medžiagų ir kitų objektų;

5.2. *Dozė* – kiekybinis jonizuojančiosios spinduliuotės įvertinimas. Šiame dokumente doze vadinama sugertoji, lygiavertė ir ekspozicinė dozės;

5.3. *Dozės galia* – dozė per laiko vienetą, paprastai per valandą;

5.4. *Dozės galios matuoklis* – matavimo prietaisas, matuojantis fotoninės spinduliuotės dozės galią;

5.5. *Jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumo matuoklis* – matavimo prietaisas, matuojantis jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumą (impulsais per laiko vienetą);

5.6. *Foninė spinduliuotė* – spinduliuotė, pasiekianti iš kosmoso, grunto, statybinių medžiagų, oro ir pan.;

5.7. *Fotoninė spinduliuotė* – rentgeno arba gama spinduliuotė;

5.8. *Radioaktyvioji tarša* – čia – metalo laužo, atliekų ir metalo produkcijos užterštumas radionuklidais.

III. Metalo laužo ir atliekų radioaktyviosios taršos kontrolė

6. Metalo laužo, atliekų ir metalo produkcijos radioaktyvioji tarša turi būti nustatoma dozės galios matuokliais, jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumo matuokliais arba specialiąja įranga, kurių tipai patvirtinti ir įrašyti į Lietuvos matavimo priemonių registrą ir turi galiojančią metrologinę patikrą patvirtinančius dokumentus.

Punkto pakeitimai:

Nr. 62, 2006-11-13, Žin., 2006, Nr. 125-4778 (2006-11-21), i. k. 10600RSISAK00000062

7. Dozės galios ir jonizuojančios spinduliuotės intensyvumo matuokliai bei specialioji įranga turi būti techniškai tvarkingi, tinkami matavimams ir naudojami bei prižiūrimi pagal gamintojo instrukcijas.

8. Dozės galios matuokliais arba jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumo matuokliais turi būti galima registruoti fotoninę jonizuojančiąją spinduliuotę, kurios energijų diapazonas yra ne mažesnis kaip 60 keV – 1,25 MeV.

9. Dozės galios matuoklio mažiausia registruojama dozės galia turi būti 0,1 μGy/h, 0,1 μSv/h arba 10 μR/h. Jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumo matuoklio jautrumas turi būti pakankamas foniniam jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumui matuoti.

Punkto pakeitimai:

Nr. 23, 2004-05-31, Žin., 2004, Nr. 90-3343 (2004-06-08), i. k. 10400RSISAK00000023

10. Turi būti atliekami viso superkamo ir perdirbamo metalo laužo ir atliekų bei visos metalo produkcijos radioaktyviosios taršos matavimai.

11. Matavimai turi būti atliekami 5–10 cm atstumu nuo tikrinamo metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos paviršiaus ir ne toliau kaip 1 m atstumu nuo bet kurio taško metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos masėje. Atstumas tarp matavimo taškų turi būti ne didesnis kaip 1 m. Vieno matavimo trukmė turi būti tokia, kokia nurodoma matuoklio naudojimo instrukcijoje. Jeigu ši trukmė nenurodyta, ji turi būti ne mažesnė kaip 5 sekundės.

12. Prieš pradedant matuoti, reikia nustatyti foninį dozės galios arba jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumo lygį. Foninį lygį reikia matuoti ne mažesniu kaip 5 m atstumu nuo metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos, kurių radioaktyvioji tarša bus matuojama, toje pačioje patalpoje ar aikštelėje, kur yra tiriamas metalo laužas, atliekos arba metalo produkcija.

13. Jeigu matuojant metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos radioaktyviąją taršą nustatoma, jog metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galia arba intensyvumas foninį lygį viršija ne daugiau kaip 1,5 karto, jokių priemonių imtis nereikia.

14. Jeigu metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galia arba intensyvumas foninį lygį viršija daugiau kaip 1,5 karto, būtina:

14.1. patikrinti, ar gerai veikia matuoklis arba specialioji įranga. Tai reikia atlikti pagal matuoklio arba įrangos gamintojo lydimuosius dokumentus;

14.2. jeigu matuoklis arba specialioji įranga veikia blogai, juos pakeisti veikiančiu tinkamai;

14.3. jeigu matuoklis arba specialioji įranga veikia gerai, nustatyti, ar dėl kokių nors priežasčių nepadidėjęs fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galios arba intensyvumo foninis lygis. Tam reikia atlikti matavimus ne arčiau kaip 5 m atstumu nuo metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos, kurių radioaktyvioji tarša matuojama;

14.4. jeigu 5 m ir didesniu atstumu fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galia arba intensyvumas irgi yra padidinti, metalo laužas, atliekos arba metalo produkcija yra neužteršti (įmanomi atvejai, kad dozės galia arba jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumas yra padidėję dėl galingo šaltinio, esančio už keliolikos arba keliasdešimties metrų, pavyzdžiui, užterštu metalu pakrauto sunkvežimio). Tokiu atveju matavimo vietoje ir aplink ją būtina nieko (taip pat ir transporto priemonių) nejudinti. Apie padidėjusią fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galią arba intensyvumą būtina nedelsiant informuoti Radiacinės saugos centrą, kurio specialistai atvykę nustatys šio padidėjimo priežastis. Taip pat teisės aktų nustatyta tvarka reikia informuoti kitas institucijas;

14.5. jeigu didesnę fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galią arba intensyvumą lemia metalo laužas arba atliekos, būtina nedelsiant informuoti Radiacinės saugos centrą ir kitas institucijas teisės aktų nustatyta tvarka.

15. Radiacinės saugos centro specialistai informuos, kokių radiacinės saugos priemonių reikia imtis, kad būtų apsaugoti žmones nuo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio. Kol ši informacija bus pateikta, įmonės, superkančios arba perdirbančios metalo laužą ir atliekas, administracija turi užtikrinti, kad iš zonos, kurioje fotoninės spinduliuotės dozės galia arba intensyvumas foninį lygį viršija daugiau kaip 1,5 karto, nedelsiant išeitų visi asmenys, į šią zoną niekas nepatektų ir iš jos nebūtų išgabenami jokie daiktai ir neišvažiuotų jokios transporto priemonės. Jokių kitų negu šioje tvarkoje nurodytų veiksmų be Radiacinės saugos centro specialistų nurodymų imtis negalima.

16. Informacija apie fotoninės jonizuojančiosios spinduliuotės foninį lygį (matavimo priemonės rodomais vienetais) bei metalo laužo, atliekų ir metalo produkcijos radioaktyviosios taršos matavimus (matavimų data, trumpas metalo laužo, atliekų arba metalo produkcijos apibūdinimas) bei matavimų rezultatai (dozės galios arba jonizuojančiosios spinduliuotės intensyvumo visuose matavimų taškuose reikšmių intervalas (matavimo priemonės rodomais vienetais)) turi būti registruojami specialiame laisvos formos žurnale.

17. Remiantis šia tvarka, turi būti parengtos darbo instrukcijos, kaip kontroliuoti metalo laužo, atliekų ir metalo produkcijos radioaktyviąją taršą. Su šiomis instrukcijomis turi būti supažindinti šią kontrolę atliekantys asmenys. Už darbo instrukcijų parengimą ir darbuotojų supažindinimą su jomis atsako įmonės, superkančios arba perdirbančios metalo laužą ir atliekas, administracija.

Pakeitimai:

1.
Radiacinės saugos centras, Įsakymas
Nr. 23, 2004-05-31, Žin., 2004, Nr. 90-3343 (2004-06-08), i. k. 10400RSISAK00000023
Dėl Radiacinės saugos centro direktoriaus 2004 m. vasario 5 d. įsakymo Nr. 8 "Dėl Metalo laužo, atliekų ir jas perdirbus gautos metalo produkcijos radioaktyviosios taršos kontrolės jų supirkimo ir perdirbimo vietose tvarkos" pakeitimo

2.
Radiacinės saugos centras, Įsakymas
Nr. 62, 2006-11-13, Žin., 2006, Nr. 125-4778 (2006-11-21), i. k. 10600RSISAK00000062
Dėl Radiacinės saugos centro direktoriaus 2004 m. vasario 8 d. įsakymo Nr. 8 "Dėl Metalo laužo, atliekų ir jas perdirbus gautos metalo produkcijos radioaktyviosios taršos kontrolės jų supirkimo ir perdirbimo vietose tvarkos" papildymo